Spis treści

Wykaz wybranych skrótów 21

Słowo wstępne 23

CZĘŚĆ PIERWSZA. Część ogólna 25

Rozdział I
Ogólna charakterystyka prawa pracy 27

Artur Tomanek

1. Pojęcie prawa pracy 27
2. Geneza i ewolucja prawa pracy a jego charakter prawny 29
3. Stosunki prawne i systematyka prawa pracy 32
4. Funkcje prawa pracy 35
5. Uwagi o historii polskiego prawa pracy i aktualnych kierunkach jego rozwoju 38

Rozdział II
Źródła prawa pracy oraz inne źródła praw i obowiązków pracowników i pracodawców 44

Artur Tomanek

1. Pojęcie i znaczenie źródeł prawa pracy 44
2. Powszechne źródła prawa pracy 46
   2.1. Konstytucja 46
   2.2. Prawo ustawowe 49
      2.2.1. Kodeks pracy 49
         2.2.1.1. Uwagi ogólne 49
         2.2.1.2. Zasady prawa pracy 50

2.2.2. Ustawy pozakodeksowe i akty wykonawcze ... 53
2.2.3. Źródła międzynarodowego prawa pracy ... 55
3. Autonomiczne źródła prawa pracy ... 61
3.1. Porozumienia zbiorowe ... 61
3.1.1. Układy zbiorowe pracy ... 62
3.1.1.1. Zawieranie układów zbiorowych pracy ... 62
3.1.1.2. Zakres podmiotowy układu zbiorowego pracy ... 65
3.1.1.3. Zakres przedmiotowy układu zbiorowego pracy ... 66
3.1.1.4. Wejście w życie i obowiązywanie układu zbiorowego pracy 68
3.1.2. Inne porozumienia zbiorowe ... 69
3.2. Regulaminy i statuty ... 71
4. Źródła praw i obowiązków pracowników i pracodawców niezaliczane do źródeł prawa pracy ... 74
5. Charakter prawny przepisów prawa pracy i relacje między źródłami prawa pracy ... 77
Bibliografia ... 81

CZĘŚĆ DRUGA. Indywidualne prawo pracy. Stosunek pracy ... 83

Rozdział III
Stosunek pracy ... 85

Agnieszka Górnicz-Mulcahy

1. Uwagi wstępne ... 85
2. Stosunek pracy ... 86
2.1. Praca zdalna ... 91
3. Szczególne stosunki pracy ... 93
4. Nietypowe stosunki zatrudnienia ... 94
4.1. Zatrudnienie pracowników tymczasowych ... 95
4.2. Zatrudnienie cywilnoprawne ... 96
4.3. Samozatrudnienie ... 98
4.4. Praca platformowa ... 99
Bibliografia ... 100

Rozdział IV
Podmioty stosunku pracy ... 102

Andrzej Jabłoński

1. Uwagi wstępne ... 102
2. Definicja pracodawcy ... 102

3. Pracodawca będący jednostką organizacyjną ... 104
4. Osoba fizyczna jako pracodawca ... 109
5. Problem spółki cywilnej ... 110
6. Reprezentacja pracodawcy w sprawach z zakresu prawa pracy ... 112
7. Pracownik ... 113
8. Pracownicza zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych ... 114
Bibliografia ... 115

Rozdział V
Umowa o pracę ... 116

Jacek Borowicz

1. Przetwarzanie danych osobowych związanych z zatrudnieniem pracowniczym ... 116
   1.1. Prawo pracodawcy żądania danych osobowych kandydata do pracy ... 117
   1.2. Prawo pracodawcy żądania danych osobowych pracownika ... 118
   1.3. Przetwarzanie danych wrażliwych w związku z zatrudnieniem ... 118
   1.4. Przetwarzanie danych osobowych za zgodą kandydata do pracy/pracownika ... 119
   1.5. Szczególne kodeksowe przypadki przetwarzania danych osobowych ... 121
2. Umowa o pracę ... 122
3. Rodzaje umów o pracę ... 123
   3.1. Umowa o pracę na okres próbny ... 125
   3.2. Umowa o pracę na czas określony ... 126
   3.3. Umowa o pracę na czas nieokreślony ... 128
   3.4. Umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego ... 129
   3.5. Spółdzielcza umowa o pracę ... 130
4. Tryb zawierania umowy o pracę ... 132
5. Forma umowy o pracę ... 133
6. Treść umowy o pracę ... 134
   6.1. Rodzaj pracy umówionej ... 135
   6.2. Miejsce/miejsca wykonywania pracy ... 137
   6.3. Wynagrodzenie za pracę ... 138
   6.4. Wymiar czasu pracy ... 139
   6.5. Dzień rozpoczęcia pracy ... 140
7. Klauzule autonomiczne ... 141
8. Obowiązek informowania pracownika o warunkach pracy ... 142
Bibliografia ... 143

Rozdział VI
Ustanie umownego stosunku pracy 144

Karolina Stopka, Andrzej Jabłoński

1. Pojęcie ustania stosunku pracy 144
2. Rozwiązanie stosunku pracy na mocy porozumienia stron 146
   2.1. Porozumienie stron 146
   2.2. Forma i treść porozumienia stron 147
   2.3. Sposób zawarcia porozumienia stron 148
   2.4. Uchylenie się od skutków porozumienia stron 149
3. Wypowiedzenie stosunku pracy 149
   3.1. Pojęcie i konstrukcja prawna wypowiedzenia 149
   3.2. Forma wypowiedzenia 150
   3.3. Okresy wypowiedzenia 151
   3.4. Termin wypowiedzenia 153
   3.5. Przyczyna uzasadniająca wypowiedzenie 154
   3.6. Procedura konsultacyjna 155
   3.7. Szczególna ochrona przed wypowiedzeniem 157
   3.8. Roszczenia pracownika w razie nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia stosunku pracy przez pracodawcę 161
4. Rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia 171
   4.1. Pojęcie i konstrukcja prawna rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia 171
   4.2. Forma rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia 171
   4.3. Treść oświadczenia woli o rozwiązaniu stosunku pracy bez wypowiedzenia 172
   4.4. Rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia przez pracodawcę z winy pracownika 173
      4.4.1. Charakterystyka ogólna 173
      4.4.2. Przyczyny rozwiązania umowy o pracę 173
         4.4.2.1. Ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych 174
         4.4.2.2. Popełnienie przestępstwa uniemożliwiającego dalsze zatrudnianie pracownika 175
         4.4.2.3. Utrata uprawnień koniecznych do wykonywania pracy .. 176
      4.4.3. Inne ograniczenia dopuszczalności rozwiązania umowy o pracę . 177
         4.4.3.1. Miesięczny termin do rozwiązania umowy o pracę 177
         4.4.3.2. Procedura konsultacyjna 178
         4.4.3.3. Szczególna ochrona przed rozwiązaniem stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika 178

4.5. Rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia przez pracodawcę z przyczyn niezawinionych przez pracownika ... 179
4.5.1. Charakterystyka ogólna ... 179
4.5.2. Przyczyny rozwiązania stosunku pracy ... 180
4.5.2.1. Niezdolność do pracy z powodu choroby ... 180
4.5.2.2. Usprawiedliwiona nieobecność w pracy z powodu innych przyczyn niż choroba ... 181
4.5.2.3. Nieobecność w pracy z powodu opieki nad dzieckiem ... 182
4.5.2.4. Nieobecność w pracy z powodu odosobnienia ze względu na chorobę zakaźną ... 182
4.5.3. Inne ograniczenia dopuszczalności rozwiązania umowy o pracę ... 183
4.5.4. Obowiązek ponownego zatrudnienia pracownika ... 184
4.6. Roszczenia pracownika w razie niezgodnego z prawem rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia ... 185
4.7. Rozwiązanie stosunku pracy bez wypowiedzenia przez pracownika ... 189
4.7.1. Przyczyny rozwiązania umowy o pracę ... 190
4.7.1.1. Rozwiązanie umowy o pracę ze względu na stan zdrowia pracownika ... 190
4.7.1.2. Rozwiązanie umowy o pracę w razie ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków wobec pracownika ... 190
4.7.2. Skutki rozwiązania umowy o pracę ... 191
4.7.3. Uprawnienia pracodawcy w razie nieuzasadnionego rozwiązania przez pracownika stosunku pracy bez wypowiedzenia ... 192
5. Rozwiązanie stosunku pracy w wyniku wypowiedzenia warunków pracy i płacy ... 194
5.1. Pojęcie wypowiedzenia warunków pracy i płacy ... 194
5.2. Powszechna ochrona przed wypowiedzeniem zmieniającym ... 197
5.2.1. Zasadność wypowiedzenia ... 197
5.2.2. Procedura konsultacyjna ... 197
5.3. Szczególna ochrona przed wypowiedzeniem zmieniającym ... 198
5.4. Roszczenia pracownika w razie nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia zmieniającego ... 198
6. Rozwiązanie stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników ... 200
6.1. Uwagi wstępne ... 200
6.2. Pojęcie i tryb zwolnienia grupowego ... 201
6.2.1. Pojęcie zwolnienia grupowego ... 201
6.2.2. Tryb zwolnień grupowych ... 203
6.3. Indywidualne zwolnienia ... 205

6.4. Ograniczenie ochrony trwałości stosunku pracy ... 206
6.4.1. Zwolnienie grupowe ... 206
6.4.2. Zwolnienie indywidualne ... 207
6.5. Uprawnienia przysługujące pracownikom zwalnianym z pracy z przyczyn ich niedotyczących ... 208
6.5.1. Prawo do odprawy ... 208
6.5.2. Uprawnienie do ponownego zatrudnienia ... 209
7. Wygaśnięcie stosunku pracy ... 210
7.1. Uwagi wstępne ... 210
7.2. Śmierć pracownika ... 211
7.3. Śmierć pracodawcy będącego osobą fizyczną ... 212
7.4. Trzymiesięczna nieobecność pracownika w pracy z powodu tymczasowego aresztowania ... 214
7.5. Niezgłoszenie powrotu do pracy przez pracownika pozostającego na urlopie bezpłatnym w związku z wyborem ... 215
7.6. Roszczenia pracownika w razie naruszenia przez pracodawcę przepisów o wygaśnięciu stosunku pracy ... 216
Bibliografia ... 218

Rozdział VII
Podmiotowe zmiany stosunku pracy ... 219

Artur Tomanek

1. Uwagi wstępne ... 219
2. Przejście zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę oraz inne zmiany podmiotowe po stronie pracodawcy ... 220
3. Skutki prawne przejścia zakładu pracy lub jego części na innego pracodawcę ... 224
4. Wypowiedzenie i rozwiązanie stosunku pracy w związku z przejściem zakładu pracy lub jego części ... 229
5. Obowiązki pracodawcy związane z przejściem zakładu pracy lub jego części ... 231
Bibliografia ... 233

Rozdział VIII
Obowiązki pracownika ... 234

Tomasz Bakalarz

1. Pojęcie obowiązków pracownika i ich podział ... 234
2. Obowiązki dotyczące jakości wykonywania pracy ... 236
2.1. Obowiązek sumienności i staranności ... 236

2.2. Obowiązek stosowania się do poleceń dotyczących sposobu wykonywania pracy ... 237
3. Obowiązek przestrzegania czasu i porządku pracy ... 239
4. Obowiązki określające stosunek pracownika do zakładu pracy ... 241
4.1. Obowiązek dbałości o dobro zakładu pracy ... 242
4.2. Obowiązek zachowania tajemnicy ... 244
4.3. Zakaz konkurencji ... 247
4.4. Ograniczenie dodatkowego zatrudnienia ... 251
5. Obowiązek przestrzegania w zakładzie pracy zasad współżycia społecznego 252
Bibliografia ... 253

Rozdział IX
Odpowiedzialność w razie niewykonania obowiązków pracowniczych ... 254

Tomasz Bakalarz

1. Pojęcie odpowiedzialności pracowniczej ... 254
2. Odpowiedzialność porządkowa ... 255
2.1. Pojęcie i treść odpowiedzialności porządkowej ... 255
2.2. Kary porządkowe ... 257
2.3. Tryb nakładania i weryfikacji kar porządkowych ... 259
2.4. Zatarcie kary ... 262
3. Odpowiedzialność materialna ... 262
3.1. Odpowiedzialność na zasadach ogólnych ... 263
3.1.1. Przesłanki odpowiedzialności ... 263
3.1.2. Odszkodowanie ... 266
3.1.3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną osobie trzeciej ... 268
3.2. Odpowiedzialność za mienie powierzone ... 271
3.2.1. Przesłanki odpowiedzialności ... 271
3.2.2. Wspólna odpowiedzialność za mienie powierzone ... 275
4. Odpowiedzialność z winy umyślnej ... 276
5. Inne przejawy odpowiedzialności odszkodowawczej pracownika ... 278
6. Odpowiedzialność za wykroczenia i przestępstwa przeciwko prawom pracownika ... 279
6.1. Pojęcie i charakter prawny odpowiedzialności za wykroczenia ... 279
6.2. Postępowanie w sprawach o wykroczenia ... 281
6.3. Odpowiedzialność za przestępstwo ... 282
7. Pozbawienie lub ograniczenie świadczenia, przekształcenie lub rozwiązanie stosunku pracy ... 282
Bibliografia ... 284

Rozdział X
Obowiązki pracodawcy i skutki prawne ich niewykonania 285
Agnieszka Górnicz-Mulcahy

1. Pojęcie obowiązków pracodawcy i ich podział 285
2. Obowiązki związane z fazą nawiązania stosunku pracy 286
   2.1. Obowiązek informacyjny 287
3. Obowiązki związane z fazą trwania stosunku pracy 289
   3.1. Obowiązek prawidłowego organizowania pracy 289
   3.2. Obowiązek zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy 290
   3.3. Obowiązek szanowania godności i innych dóbr osobistych pracowników (art. 111 k.p.) 291
   3.4. Obowiązek przeciwdziałania dyskryminacji 294
   3.5. Obowiązek przeciwdziałania mobbingowi 297
   3.6. Obowiązek wpływania na kształtowanie w zakładzie pracy zasad współżycia społecznego 300
   3.7. Obowiązek stosowania obiektywnych i sprawiedliwych kryteriów oceny pracowników i wyników ich pracy 301
   3.8. Obowiązek prawidłowej i terminowej wypłaty wynagrodzenia 305
   3.9. Obowiązek ułatwiania pracownikom podnoszenia kwalifikacji zawodowych 305
   3.10. Obowiązek zaspokajania socjalnych potrzeb pracowników 308
   3.11. Obowiązek prowadzenia i przechowywania dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz akt osobowych pracownika 309
4. Obowiązki związane z fazą ustania stosunku pracy 311
   4.1. Obowiązek wydania świadectwa pracy 311
   4.2. Obowiązek udzielenia dni wolnych na poszukiwanie pracy 314
   4.3. Obowiązek wypłaty odpraw 314
5. Skutki prawne niewykonania obowiązków pracodawcy 315
   5.1. Odpowiedzialność odszkodowawcza według Kodeksu pracy 315
      5.1.1. Naruszenie zasady równego traktowania 316
      5.1.2. Mobbing 319
      5.1.3. Wadliwe rozwiązanie stosunku pracy 321
      5.1.4. Wydanie niewłaściwego świadectwa pracy 322
      5.1.5. Świadczenia określone mianem odszkodowania 323

5.2. Odpowiedzialność odszkodowawcza według Kodeksu cywilnego 323
5.3. Odpowiedzialność odszkodowawcza z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej 328
5.4. Odpowiedzialność za przestępstwa i wykroczenia przeciwko prawom pracownika 331
Bibliografia 331

Rozdział XI
Wynagrodzenie za pracę i inne świadczenia związane z pracą 333

Agnieszka Górnicz-Mulcahy

1. Pojęcie wynagrodzenia za pracę 333
2. Źródła prawa wynagrodzenia za pracę 335
3. Struktura wynagrodzenia za pracę 338
4. Ustalenie wynagrodzenia za pracę 343
5. Zmiana uprawnień płacowych 345
6. Metody (formy) wynagrodzenia za pracę 348
7. Wynagrodzenie gwarancyjne 351
8. Wynagrodzenia socjalne 353
9. Prawna ochrona wynagrodzenia za pracę 355
10. Inne świadczenia związane z pracą 361
    10.1. Nagrody pracownicze 361
    10.2. Należności z tytułu podróży służbowej 363
    10.3. Odprawa rentowa lub emerytalna 365
    10.4. Odprawa pośmiertna 366

Bibliografia 367

Rozdział XII
Czas pracy 369

Artur Tomanek

1. Regulacja prawna czasu pracy – uwagi wprowadzające 369
2. Pojęcie czasu pracy 370
3. Podstawowe pojęcia z zakresu czasu pracy. Konstrukcja norm czasu pracy 373
4. Okresy odpoczynku 377
5. Systemy czasu pracy 378
    5.1. Uwagi ogólne. Podstawowy system czasu pracy 378

5.2. Szczególne systemy czasu pracy ... 380
5.2.1. Równoważny system czasu pracy ... 380
5.2.2. System czasu pracy w ruchu ciągłym ... 380
5.2.3. System skróconego czasu pracy ... 381
5.2.4. System przerywanego czasu pracy ... 382
5.2.5. Systemy skróconego tygodnia pracy i pracy weekendowej ... 383
5.2.6. System zadaniowego czasu pracy ... 384
6. Czas pracy pracowników zarządzających zakładem pracy w imieniu pracodawcy ... 385
7. Rozkład czasu pracy ... 386
8. Praca w godzinach nadliczbowych ... 389
8.1. Definicja pracy nadliczbowej ... 389
8.2. Przesłanki pracy nadliczbowej i jej ograniczenia ... 390
8.3. Zasady rekompensowania pracy nadliczbowej ... 392
9. Dyżur pracowniczy ... 394
10. Praca w czasie szczególnie chronionym ... 395
Bibliografia ... 398

Rozdział XIII
Urlopy pracownicze i inne zwolnienia od obowiązku świadczenia pracy ... 399

Artur Tomanek

1. Uwagi wstępne ... 399
2. Pojęcie urlopu wypoczynkowego ... 400
3. Nabycie prawa do urlopu wypoczynkowego ... 401
4. Wymiar urlopu wypoczynkowego ... 403
4.1. Uwagi ogólne ... 403
4.2. Proporcjonalne ustalenie wymiaru urlopu wypoczynkowego ... 405
5. Zasady realizacji urlopu wypoczynkowego ... 407
5.1. Udzielenie urlopu wypoczynkowego ... 407
5.2. Przesunięcie terminu urlopu wypoczynkowego ... 409
5.3. Udzielenie urlopu w okresie wypowiedzenia umowy o pracę ... 411
5.4. Udzielenie urlopu wypoczynkowego na żądanie pracownika ... 412
6. Ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy ... 413
7. Urlop opiekuńczy i urlopy bezpłatne ... 414
8. Zwolnienia od obowiązku wykonywania pracy ... 415
Bibliografia ... 416

Rozdział XIV
Ochrona pracy 417

Renata Babińska-Górecka

1. Ochrona pracy – zagadnienia podstawowe 417
2. Zasada bezpiecznych i higienicznych warunków pracy 418
3. Powszechna i szczególna ochrona pracy 419
4. Organy ochrony pracy 420
   4.1. Służba bhp 420
   4.2. Komisja bhp 421
   4.3. Konsultacje w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy 421
5. Powszechna ochrona pracy 422
   5.1. Źródła prawa w dziedzinie powszechnej ochrony pracy 422
   5.2. Obowiązek zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy 425
      5.2.1. Zakres podmiotowy obowiązku zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy 425
      5.2.2. Zakres przedmiotowy obowiązku zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy 425
   5.3. Profilaktyczna ochrona zdrowia pracowników 428
   5.4. Szkolenia bhp 432
   5.5. Prawa i obowiązki pracowników w dziedzinie powszechnej ochrony pracy 433
6. Szczególna ochrona pracy 436
   6.1. Ochrona pracy kobiet 436
      6.1.1. Pojęcie ochrony pracy kobiet 436
      6.1.2. Źródła prawa w dziedzinie ochrony pracy kobiet 437
      6.1.3. Wykaz prac wzbronionych kobietom w ciąży i karmiącym piersią oraz inne zakazy 438
      6.1.4. Ochrona trwałości stosunku pracy pracownicy w ciąży 441
      6.1.5. Obligatoryjny urlop macierzyński 442
   6.2. Ochrona pracy młodocianych 444
      6.2.1. Pojęcie ochrony pracy młodocianych i jej podstawy prawne 444
      6.2.2. Dopuszczalność zatrudniania młodocianych 445
      6.2.3. Szczególny cel zatrudniania młodocianych 446
      6.2.4. Szczególne zasady zawierania umów o pracę 447
      6.2.5. Szczególna ochrona zdrowia młodocianych 447
      6.2.6. Ochrona trwałości zatrudnienia młodocianego 448

6.2.7. Zatrudnienie młodocianych w innym celu niż przygotowanie zawodowe ... 448
6.3. Ochrona pracy osób niepełnosprawnych ... 449
Bibliografia ... 450

Rozdział XV
Uprawnienia pracowników związane z rodzicielstwem lub ułatwiające godzenie pracy z obowiązkami opiekuńczymi i rodzicielskimi ... 451

Renata Babińska-Górecka

1. Uprawnienia pracowników związane z rodzicielstwem lub ułatwiające godzenie pracy z obowiązkami opiekuńczymi i rodzicielskimi – uzasadnienie ... 451
2. Wzmożona ochrona trwałości stosunku pracy w okresie korzystania z urlopów związanych z rodzicielstwem ... 453
3. Zakazy zatrudniania w godzinach nadliczbowych i w porze nocnej ... 455
4. Przerwy na karmienie piersią ... 455
5. Elastyczna organizacja pracy ... 455
6. Urlopy i inne zwolnienia od pracy związane z rodzicielstwem lub ułatwiające godzenie pracy z obowiązkami opiekuńczymi i rodzicielskimi ... 456
   6.1. Urlop macierzyński ... 456
   6.2. Urlop na warunkach urlopu macierzyńskiego ... 458
   6.3. Uzupełniający urlop macierzyński ... 459
   6.4. Urlop rodzicielski ... 459
   6.5. Urlop wychowawczy ... 461
   6.6. Płatne zwolnienia od pracy ... 462
   6.7. Urlop opiekuńczy ... 462

Bibliografia ... 463

Rozdział XVI
Nadzór i kontrola przestrzegania prawa pracy ... 464

Renata Babińska-Górecka

1. Organy nadzoru i kontroli nad warunkami pracy i przestrzeganiem prawa pracy – uwagi wprowadzające ... 464
2. Państwowa Inspekcja Pracy ... 464
   2.1. Geneza, status oraz cel organów nadzoru i kontroli nad warunkami pracy ... 464
   2.2. Struktura organizacyjna Państwowej Inspekcji Pracy ... 466
   2.3. Zadania Państwowej Inspekcji Pracy ... 466
   2.4. Czynności Państwowej Inspekcji Pracy i formy jej działania ... 468

2.5. Inspektorzy pracy ... 470
3. Społeczna inspekcja pracy ... 471
4. Państwowa Inspekcja Sanitarna ... 472
Bibliografia ... 473

Rozdział XVII
Terminy dawności w prawie pracy ... 474

Andrzej Jabłoński

1. Pojęcie i istota dawności ... 474
2. Przedawnienie roszczeń ... 475
3. Terminy przedawnienia ... 477
4. Bieg przedawnienia ... 478
5. Terminy zawite ... 481
Bibliografia ... 485

Rozdział XVIII
Spory pracy oraz ich rozpatrywanie ... 486

Andrzej Jabłoński

1. Pojęcie sporu pracy i tryby jego rozpatrywania ... 486
2. Postępowanie pojednawcze ... 488
2.1. Komisje pojednawcze ... 488
2.2. Zasady postępowania przed komisją pojednawczą ... 489
2.3. Ugoda ... 490
2.4. Przekazanie sprawy sądowi pracy ... 491
3. Postępowanie sądowe ... 492
3.1. Prawo do sądu w sprawach z zakresu prawa pracy ... 492
3.2. Tryb postępowania ... 493
3.3. Organizacja sądownictwa pracy ... 493
3.4. Właściwość sądu pracy ... 494
3.4.1. Właściwość rzeczowa ... 494
3.4.1.1. Sprawy o roszczenia ze stosunku pracy ... 495
3.4.1.2. Sprawy o roszczenia związane ze stosunkiem pracy ... 495
3.4.1.3. Sprawy o roszczenia z innych stosunków prawnych, do których z mocy odrębnych przepisów stosuje się przepisy prawa pracy ... 496
3.4.1.4. Sprawy o odszkodowanie dochodzone od pracodawcy na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych ... 496
3.4.1.5. Sprawy o ustalenie istnienia lub nieistnienia stosunku pracy ... 496

3.4.2. Właściwość miejscowa ... 498
3.5. Zdolność sądowa ... 499
3.6. Zdolność procesowa ... 500
3.7. Szczególne zasady postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy ... 501
3.7.1. Zasada szybkości postępowania ... 501
3.7.2. Zasada ograniczonego formalizmu procesowego ... 502
3.7.3. Zasada względnej bezpłatności ... 503
3.7.4. Zasada ochrony słusznego interesu pracownika ... 504
3.7.5. Szczególne rozwiązania procesowe ... 507
3.7.6. Zasada ugodowego załatwiania sporu ... 507
3.8. Postępowanie nieprocesowe w sprawach z zakresu prawa pracy ... 508
4. Postępowanie wewnątrzzakładowo-sądowe ... 509
5. Postępowanie administracyjno-sądowe (przed sądem administracyjnym) ... 511
6. Postępowanie administracyjno-sądowe (przed sądem pracy) ... 512
Bibliografia ... 513

Rozdział XIX
Stosunek pracy na podstawie powołania ... 514

Tadeusz Kuczyński

1. Pojęcie powołania ... 514
2. Nawiązanie stosunku pracy z powołania ... 516
3. Treść stosunku pracy z powołania ... 517
4. Rozwiązanie stosunku pracy z powołania ... 518
4.1. Uwagi wprowadzające ... 518
4.2. Odwołanie równoznaczne z wypowiedzeniem umowy o pracę ... 519
4.3. Odwołanie równoznaczne z rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia ... 521
4.4. Pozostałe zdarzenia powodujące ustanie stosunku pracy z powołania ... 522
5. Tryb dochodzenia roszczeń pracownika zatrudnionego na podstawie stosunku pracy z powołania ... 523
Bibliografia ... 524

Rozdział XX
Stosunek pracy na podstawie wyboru ... 525

Tadeusz Kuczyński

1. Nawiązanie stosunku pracy na podstawie wyboru ... 525
2. Treść stosunku pracy z wyboru ... 526
3. Rozwiązanie stosunku pracy z wyboru ... 528
Bibliografia ... 529

Rozdział XXI
Stosunek pracy na podstawie mianowania 530

Eliza Mazurczak, Tadeusz Kuczyński

1. Pojęcie mianowania 530
2. Nawiązanie stosunku pracy na podstawie mianowania 532
3. Treść stosunku pracy na podstawie mianowania 534
4. Zmiana i ustanie stosunku pracy na podstawie mianowania 538
   4.1. Zmiana stosunku pracy 538
   4.2. Ustanie stosunku pracy 541
5. Odpowiedzialność dyscyplinarna 545
6. Niepracownicze stosunki służbowe 547

Bibliografia 549

CZĘŚĆ TRZECIA. Zbiorowe prawo pracy 551

Rozdział XXII
Pojęcie, właściwości i źródła zbiorowego prawa pracy 553

Artur Tomanek

1. Pojęcie i właściwości zbiorowego prawa pracy 553
2. Źródła zbiorowego prawa pracy 557

Bibliografia 559

Rozdział XXIII
Podmioty zbiorowego prawa pracy i przysługujące im uprawnienia 561

Artur Tomanek

1. Uwagi wstępne 561
2. Załoga zakładu pracy 561
3. Związki zawodowe 562
   3.1. Funkcje związków zawodowych – historia i stan obecny 562
   3.2. Prawne pojęcie związku zawodowego 565
   3.3. Podstawowe wolności związkowe 566
      3.3.1. Wprowadzenie 566
      3.3.2. Wolność koalicji 566
         3.3.2.1. Wolność koalicji w ujęciu pozytywnym i negatywnym .. 566
         3.3.2.2. Zasięg podmiotowy wolności koalicji 567
         3.3.2.3. Założenie i rozwiązanie związku zawodowego 569
      3.3.3. Samorządność związku zawodowego 570
         3.3.3.1. Uwagi ogólne 570
         3.3.3.2. Struktura organizacyjna ruchu związkowego. Zakładowa organizacja związkowa 571

3.3.4. Niezależność związku zawodowego i jej prawne gwarancje 576
3.4. Uprawnienia związków zawodowych 578
3.4.1. Wprowadzenie 578
3.4.2. Zasady reprezentowania pracowników przez związek zawodowy 579
3.4.3. Uprawnienia związków zawodowych w zakresie praw i interesów zbiorowych 581
3.4.4. Uprawnienia związków zawodowych w sprawach indywidualnych 583
3.4.5. Publicznoprawne uprawnienia związków zawodowych 584
4. Pozazwiązkowe przedstawicielstwa pracownicze 587
5. Pracodawca i organizacje pracodawców 589
Bibliografia 594

Rozdział XXIV
Spory zbiorowe pracy 595

Artur Tomanek

1. Pojęcie, przedmiot i strony sporu zbiorowego pracy 595
2. Przebieg sporu zbiorowego pracy 599
2.1. Uwagi wstępne 599
2.2. Niekonfrontacyjna faza sporu zbiorowego 600
2.3. Konfrontacyjna faza sporu zbiorowego 602
2.3.1. Pojęcie strajku i akcji protestacyjnej 602
2.3.2. Warunki legalności strajku 605
2.3.3. Odpowiedzialność z tytułu strajku nielegalnego 608
3. Lokaut 609
Bibliografia 610

Rozdział XXV
Uczestnictwo pracowników w zarządzaniu zakładem pracy 612

Artur Tomanek

1. Pojęcie i rodzaje partycypacji pracowniczej 612
2. Uprawnienia załogi przewidziane w ustawie o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji 616
3. Szczególne formy partycypacji pracowniczej w przedsiębiorstwie państwowym i spółce powstałej w wyniku jego przekształcenia 618
4. Partycypacja pracownicza w przedsiębiorstwach o zasięgu wspólnotowym 621
Bibliografia 624

O autorach 625